

Finansiell infrastruktur

2014

■ Innehåll

- FÖRORD 5
- SAMMANFATTNING 7
- RIKSBANKENS ÖVERVAKNINGSGÄRNET 11
- 1. AKTUELLA OMRÅDEN 15
  - Implementering av internationella standarder – Principles for financial market infrastructures (PFMI) 15
  - Krav på rapportering av derivat till transaktionsregister har införts i EU 17
  - Nya regleringar på massbetalningsområdet 18
  - Fortsatt oklarhet kring införlivandet av finalitydirektivet 19
  - Planer och ramverk för återhämtning, ordnad nedläggning, rekonstruktion och avveckling bör tas fram för finansiella infrastrukturföretag 20
- 2. DE SVENSKA SYSTEMEN 21
  - RIX – betalningssystemet för stora betalningar 21
  - Bankgirot – clearing av massbetalningar 23
  - Euroclear Sweden – värdepappersförvarare och system för avveckling av värdepapper 25
  - NASDAQ OMX Clearing – central motpart för derivat 27
- 3. DE UTLÄNDSKA SYSTEMEN 31
  - CLS – system för avveckling av valutatransaktioner 31
  - SWIFT – globalt nätverk för finansiella meddelanden 32
  - EuroCCP – central motpart för aktier 33
  - SwapClear – central motpart för ränteswappar 33
- REFERENSER 35
- RELEVANTA PUBLIKATIONER 37
- FÖRDJUPNINGSRUTOR
  - De svenska systemen förväntas identifiera och hantera risker som indirekta deltagare ger upphov till 29

■ Förord

Den finansiella infrastrukturen består av system där betalningar genomförs och transaktioner med finansiella instrument hanteras. Infrastrukturen gör det möjligt för enskilda hushåll, företag och myndigheter att betala och ta emot betalningar på ett säkert och effektivt sätt. Den gör det också möjligt att på ett säkert och effektivt sätt betala för och leverera aktier, räntebärande värdepapper och andra finansiella instrument som omsätts på de finansiella marknaderna.

Den finansiella infrastrukturen har på detta sätt en central roll och är en förutsättning för att det finansiella systemet ska fungera. Det innebär att problem som uppstår i den finansiella infrastrukturen kan få allvarliga och negativa konsekvenser för funktionen i det finansiella systemet med potentiellt stora samhällsekonomiska kostnader som följd. För stabiliteten i det finansiella systemet är det således av stor vikt att den finansiella infrastrukturen fungerar på ett säkert och effektivt sätt.

Riksbanken övervakar den finansiella infrastrukturen i syfte att identifiera och analysera källor till risker och effektivitetsförluster och verka för olika sätt att minska dessa. Utgångspunkten för detta arbete är Riksbankens ansvar att värna den finansiella stabiliteten. Med rapporten Finansiell infrastruktur vill Riksbanken presentera sina bedömningar av stabiliteten och effektiviteten i den finansiella infrastrukturen i Sverige. I rapporten beskrivs även utgångspunkterna för Riksbankens övervakningsarbete och hur detta går till i praktiken.

Rapporten vänder sig till systemen i den finansiella infrastrukturen, systemens deltagare, inhemska och utländska myndigheter samt Riksdagen. Genom att offentliggöra sina bedömningar vill Riksbanken uppmuntra till kontinuerliga förbättringar som främjar den finansiella infrastrukturen och därmed den finansiella stabiliteten i Sverige. Rapporten ges ut en gång per år och finns tillgänglig på Riksbankens webbplats www.riksbank.se. Rapporten tar hänsyn till utvecklingen till och med den 31 mars 2014.

Stockholm 31 mars 2014

Kasper Roszbach
Avdelningschef,
Riksbankens avdelning för finansiell stabilitet

■ Sammanfattning

Riksbanken bedömer att den finansiella infrastrukturen i Sverige i hög utsträckning är säker och effektiv. Det går dock att stärka den ytterligare genom förbättringar såväl i de enskilda systemens verksamhet som i den svenska lagstiftningen.

DE SVENSKA SYSTEMEN OCH MYNDIGHETERNA LEVER I STOR UTSTRÄCKNING UPP TILL KRAVEN I INTERNATIONELLA STANDARDER

Riksbanken tillämpar internationella standarder för stabilitet och effektivitet i sin övervakning av den finansiella infrastrukturen: "*Principles for financial market infrastructures*" (PFMI) utgivna av Committee on Payment and Settlement Systems (CPSS) och International Organization of Securities Commissions (IOSCO). I PFMI ställs krav som systemen i den finansiella infrastrukturen och de myndigheter som utför tillsyn och övervakning förväntas leva upp till.

Under 2013 uppmanade Riksbanken, tillsammans med Finansinspektionen, systemen att själva utvärdera hur väl de lever upp till dessa krav. Enligt självutvärderingarna uppfyller de svenska systemen i stor utsträckning kraven i PFMI. Några av de brister som identifierades var att flera av de svenska systemen dels saknade återhämtningsplaner ("*recovery plans*"), dels saknade kännedom om vilka risker indirekta deltagare ger upphov till. Riksbanken anser att det är viktigt för stabiliteten och effektiviteten i den finansiella infrastrukturen att dessa brister åtgärdas.

Medarbetare på Riksbankens och Finansinspektionens gemensamma internrevision, som bedrivs oberoende från annan verksamhet inom myndigheterna, har nyligen utvärderat hur väl Riksbanken och Finansinspektionen gemensamt uppfyller kraven som ställs på myndigheter i PFMI. Resultatet var att kraven inom fyra av de fem ansvarsområdena bedöms vara helt uppfyllda. Den brist som framkom berör myndigheternas befogenheter och resurser. Internrevisionens rekommendation är att se över om resurserna för tillsynen och övervakningen är tillräckliga och prioriteras på rätt sätt.

KRAV PÅ RAPPORTERING AV DERIVAT TILL TRANSAKTIONSREGISTER HAR INFÖRTS I EU

I februari 2014 infördes kravet på rapportering av derivattransaktioner i EU enligt EU-förordningen *European Market Infrastructure Regulation (EMIR)*.¹ Det innebär att alla företag i EU som handlar derivat ska rapportera transaktionerna till ett transaktionsregister ("*trade repository*"). Rapporteringen syftar till att öka transparensen på derivatmarknaden och möjliggöra analys av risker kopplade till denna.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.

Financial Stability Board (FSB) undersöker nu hur data som finns lagrade hos olika transaktionsregister världen över kan aggregeras och delas mellan myndigheter på ett effektivt sätt. Riksbanken välkomnar initiativet från FSB.

RIKSBANKEN SER POSITIVT PÅ DE NYA REGLERINGARNA PÅ MASSBETALNINGSMARKNADEN

För att den finansiella infrastrukturen ska fungera väl och vara stabil är det väsentligt att det finns lagstiftning och standarder som upprätthåller förtroendet för betalningsmarknaden. Inom området för massbetalningar finns det inom EU flera nya regleringar och rekommendationer: EU-kommissionens förslag till lagstiftning om betalningar och betaltjänster, rekommendationer om säkerhet vid massbetalningar från European Forum on the Security of Retail Payments (SecuRe Pay) och Single European Payment Area (SEPA) som syftar till att harmonisera den europeiska massbetalningsmarknaden. Riksbanken ser positivt på dessa regleringar och rekommendationer eftersom de bidrar till en mer välfungerande massbetalningsmarknad.

FORTSATT OKLARHET KRING INFÖRLIVANDET AV FINALITYDIREKTIVET

I *Finansiell infrastruktur 2013* påpekade Riksbanken att det är av stor vikt att alla kan lita på att en överföring i ett avvecklingssystem verkligen är bestående. Man brukar i detta sammanhang tala om finalitet enligt det så kallade finalitydirektivet². Ett problem är att detta direktiv bara delvis är införlivat i svensk rätt. Riksbanken anser att det är viktigt att direktivet snarast införlivas i svensk rätt fullt ut.

PLANER OCH RAMVERK FÖR ÅTERHÄMTNING, ORDNAD NEDLÄGGNING, REKONSTRUKTION OCH AVVECKLING BÖR TAS FRAM FÖR FINANSIELLA INFRASTRUKTURFÖRETAG

I dagsläget saknas ramverk för återhämtning ("*recovery*"), ordnad nedläggning ("*orderly wind down*") samt rekonstruktion och avveckling ("*resolution*") av företag i den finansiella infrastrukturen. Med sådana skulle eventuella ekonomiska problem få färre och lindrigare konsekvenser för det finansiella systemet.

Riksbanken anser att företagen i den finansiella infrastrukturen bör ta fram återhämtningsplaner och planer för ordnad nedläggning. Detta är också i linje med kraven i PFMI. När det gäller ramverk för rekonstruktion och avveckling av företag i den finansiella infrastrukturen arbetar EU-kommissionen med att ta fram ett lagförslag för centrala motparter. Riksbanken ser positivt på EU-kommissionens arbete, men anser att det är viktigt att ramverk för rekonstruktion och avveckling så snart som möjligt utarbetas även för andra typer av infrastrukturföretag.

RIX – BETALNINGSSYSTEM FÖR STORA BETALNINGAR

RIX drivs av Riksbanken och är Sveriges betalningssystem för stora betalningar. Över bankernas konton i RIX avvecklas dels direkta betalningar mellan bankerna och dels betalningsuppdrag från bankkunder. RIX är knutpunkten i den finansiella

² Europaparlamentet och rådets direktiv 98/26/EG av den 19 maj 1998 om slutlig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper.

infrastrukturen och det är därför av yttersta vikt för stabiliteten i det finansiella systemet att RIX fungerar väl.

Riksbanken³ som övervakare bedömer att RIX i hög utsträckning lever upp till de krav som ställs i PFMI, men att det finns förbättringsområden som skulle förstärka systemets motståndskraft ytterligare. Riksbanken anser att RIX snarast bör slutföra den påbörjade analysen av huruvida ett tredje driftsställe bör etableras. Vidare anser Riksbanken att RIX också bör påbörja en analys av de risker som de indirekta deltagarna ger upphov till.

Under 2013 har det inträffat störningar som försämrat tillgängligheten i RIX. Riksbanken anser att störningarna hanterades väl, men att RIX behöver arbeta för att undvika liknande störningar i framtiden.

BANKGIROT – CLEARING AV MASSBETALNINGAR

Bankgirocentralen BGC AB (Bankgirot) är den centrala aktören för clearing av massbetalningar i Sverige. Genom Bankgirots betalningssystem förmedlas massbetalningar antingen via egna bankgiroprodukter och betalningssystem eller via betalningsprodukter med andra ägare.

Bankgirot har fungerat väl under 2013 med mycket hög tillgänglighet och endast en störning. Riksbanken bedömer att Bankgirot i hög utsträckning lever upp till de krav som ställs i PFMI, men att det finns förbättringsområden som skulle stärka systemet ytterligare. Bland annat borde Bankgirot i större utsträckning göra information tillgänglig för allmänheten i syfte att öka transparensen. Det är dessutom angeläget att Bankgirot under det kommande året genomför en kontinuitetsövning tillsammans med deltagarna. Riksbanken anser även att Bankgirot bör tillsätta en oberoende styrelseledamot i enlighet med praxis i PFMI.

EUROCLEAR SWEDEN – SYSTEM FÖR VÄRDEPAPPERSAVVECKLING

Euroclear Sweden AB (Euroclear Sweden) är Sveriges centrala värdepappersförvarare och det inhemska systemet för avveckling av värdepapper. Det innebär att Euroclear Sweden bland annat utför clearing och avveckling av transaktioner med svenska aktier och räntebärande värdepapper.

Euroclear Sweden har fungerat väl under 2013 med mycket hög tillgänglighet. Riksbanken bedömer att Euroclear Swedens verksamhet i hög utsträckning lever upp till de krav som ställs i PFMI, men att det finns ett antal möjliga förbättringar att göra som skulle stärka VPC-systemets⁴ säkerhet och effektivitet i framtiden.

VPC-systemet är gammalt och det blir allt svårare att utveckla och anpassa systemet till marknadens behov. Riksbanken anser därför att Euroclear Sweden snarast bör påbörja arbetet med att ersätta VPC-systemet och utarbeta en tydlig plan för denna process. Utöver en sådan plan behöver det även finnas en väl genomarbetad och dokumenterad IT-strategi. Riksbanken uppmanar också Euroclear Sweden att under 2014 ta fram och genomföra åtminstone en kontinuitetsövning i samråd med deltagarna i syfte att öka beredskapen vid oförutsedda händelser.

³ Riksbanken äger och driver systemet och är även deltagare. Den delen av Riksbankens verksamhet är dock organisatoriskt åtskild från Riksbankens övervakning av den finansiella infrastrukturen. Det innebär att Riksbankens avdelning för betalningssystem och kontanter ansvarar för den operativa verksamheten i RIX, medan avdelningen för finansiell stabilitet ansvarar för övervakningen av RIX. I den här rapporten avses härnäst övervakningsfunktionen när Riksbanken nämns.

⁴ VPC-systemet är Euroclear Swedens system för värdepappersavveckling.

NASDAQ OMX CLEARING – CENTRAL MOTPART FÖR DERIVAT

Den centrala motparten NASDAQ OMX Clearing clearar derivatkontrakt med aktier, räntor, index och råvaror som underliggande tillgång, samt repor. Som central motpart går NASDAQ OMX Clearing in som motpart till både köpare och säljare i olika transaktioner och övertar därmed motpartrisen fram till avvecklingstillfället. I mars 2014 blev NASDAQ OMX Clearing auktoriserad som central motpart under EU-förordningen EMIR.

NASDAQ OMX Clearing har fungerat väl under 2013 med mycket hög tillgänglighet. Riksbanken bedömer att systemet i hög utsträckning lever upp till de krav som ställs i PFMI. Under det senaste året har NASDAQ OMX Clearing åtgärdat de flesta av de brister som Riksbanken tidigare påpekat.

Riksbanken konstaterar dock att NASDAQ OMX Clearing bör överväga att etablera kreditlinor utanför den koncentrerade skandinaviska marknaden i syfte att ytterligare stärka motståndskraften vid oplanerad likviditetsbrist.

■ Riksbankens övervakningsarbete

Riksbankens arbete med övervakningen av den finansiella infrastrukturen tar sin utgångspunkt i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank (riksbankslagen) och det ansvar Riksbanken har att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Detta ansvar har en vid innebörd och handlar i praktiken om ett ansvar att värna stabiliteten i det finansiella systemet.⁵

VAD ÄR FINANSIELL INFRASTRUKTUR?

Enkelt uttryckt består den finansiella infrastrukturen av system där betalningar genomförs och transaktioner med finansiella instrument hanteras. Mer precist definierar Riksbanken den finansiella infrastrukturen som de system som hanterar finansiella positioner och/eller möjliggör finansiella flöden mellan olika aktörer, systemens legala ramverk och rutiner samt deltagarnas användning av dessa system.

Den finansiella infrastrukturen har på detta sätt en central roll i det finansiella systemet och är en förutsättning för att systemet ska fungera väl. Det innebär också att svagheter i infrastrukturen kan leda till att problem hos en deltagare eller i ett system sprider sig till andra deltagare och system. Svagheter kan därmed påverka såväl betalningsmarknadens som de finansiella marknadernas sätt att fungera - med potentiellt stora samhällsekonomiska kostnader som följd.

RIKSBANKENS ÖVERVAKNING AV DEN FINANSIELLA INFRASTRUKTUREN SYFTAR TILL ATT MINSKA RISKER OCH EFFEKTIVITETSFÖRLUSTER

Med utgångspunkt i sitt uppdrag att värna den finansiella stabiliteten övervakar Riksbanken den finansiella infrastrukturen. Övervakningen utgår ifrån de krav som internationella standarder ställer på infrastrukturföretag och handlar om att följa och analysera systemen och säkerställa att de lever upp till dessa krav.⁶ Riksbanken bedömer att följande svenska och utländska system för närvarande är centrala för den finansiella stabiliteten och därför bör övervakas:

- Riksbankens system för överföring av kontoförda pengar (RIX)
- Euroclear Sweden AB:s system för värdepappersavveckling (VPC-systemet)
- NASDAQ OMX Clearing AB:s centrala motpartssystem för finansiella derivat, råvaruderivat samt repor⁷
- Bankgirocentralen BGC AB:s system för clearing av massbetalningar⁸ (Bankgirot)
- de utländska systemen CLS⁹, SWIFT¹⁰, EuroCCP^{11, 12} och SwapClear¹³

⁵ Se Sveriges riksbank (2013), "Riksbanken och finansiell stabilitet 2013".

⁶ Se Sveriges riksbank (2012) "Riksbankens övervakning av den finansiella infrastrukturen", samt www.riksbank.se.

⁷ Riksbanken deltar sedan 2013 i tillsynskollegium för tillsyn av NASDAQ OMX Clearing under *European Market Infrastructure Regulation* (EMIR).

⁸ Riksbanken övervakar Bankgirots clearing- och avvecklingstjänst.

⁹ CLS är ett globalt system för avveckling av valutatransaktioner.

¹⁰ SWIFT är ett globalt nätverk för finansiella meddelanden.

¹¹ I januari 2014 bytte EMCF namn till EuroCCP. EuroCCP är central motpart för aktier.

¹² Riksbanken deltar sedan 2013 i tillsynskollegium för tillsyn av EuroCCP under EMIR.

¹³ SwapClear ingår i LCH.Clearnet Ltd och är central motpart för ränteswappar.

Syftet med övervakningen är att identifiera och analysera källor till risker och effektivitetsförluster i den finansiella infrastrukturen och verka för olika sätt att minska dessa. Det är dock viktigt att påpeka att Riksbankens övervakning inte på något sätt fråntar det enskilda systemet ansvaret för den egna riskhanteringen. Det yttersta ansvaret för att verksamheten är säker och effektiv ligger alltid hos systemet självt.

RIKSBANKEN OCH FINANSINSPEKTIONEN SAMARBETAR I ARBETET MED DEN FINANSIELLA INFRASTRUKTUREN

Riksbanken övervakar den finansiella infrastrukturen i syfte att värna stabiliteten i hela det finansiella systemet. Finansinspektionen har också ansvar för finansiell stabilitet genom sin tillsyn av de enskilda företagen i den finansiella infrastrukturen, samt genom sitt ansvar för att genomföra makrotillsyn i Sverige. Finansinspektionen beviljar även tillstånd att bedriva exempelvis clearing och avveckling samt verksamhet som central motpart. De båda myndigheternas ansvarsområden överlappar ibland varandra. I dessa fall strävar de efter att utveckla effektiva former för kontakter och samverkan. Det finns ett formaliserat samarbete mellan de båda myndigheterna i syfte att uppnå detta.

UTGÅNGSPUNKTER FÖR RIKSBANKENS BEDÖMNING AV VILKA SVENSKA SYSTEM SOM SKA INGÅ I ÖVERVAKNINGEN

Riksbanken övervakar de system som bedöms vara avgörande för att det svenska finansiella systemet ska fungera väl. För att bedöma vilka system som är aktuella för övervakning använder Riksbanken följande kriterier:

- antalet transaktioner och värdet av de transaktioner som systemet hanterar
- hur stor marknadsandel systemet har
- vilka marknader systemet är verksamt på
- vilka tillgängliga alternativ som kan användas på kort sikt
- hur nära systemet är sammankopplat med andra system och andra finansiella institutioner
- systemets betydelse för implementeringen av penningpolitiken

ÖVERVAKNINGEN UTGÅR FRÅN INTERNATIONELLA STANDARDER

Vid sin övervakning av den finansiella infrastrukturen utgår Riksbanken från de krav på säkerhet och effektivitet som ställs enligt internationella standarder. För infrastrukturföretag finns standarder utgivna av Committee on Payment and Settlement Systems (CPSS)¹⁴ och International Organization of Securities Commissions (IOSCO)¹⁵ – "Principles for financial market infrastructures" (PFMI). Principerna syftar till att stärka den finansiella infrastrukturen. Principerna utgör minimikrav, och specifika särdrag för den svenska marknaden kan göra att Riksbanken behöver ställa högre krav. Riksbanken förväntar sig att systemen lever upp till kraven i principerna eller till de högre kraven som Riksbanken ställer.

¹⁴ CPSS är en kommitté inom Bank for International Settlements (BIS).

¹⁵ IOSCO är en internationell organisation för värdepapperstillsyn.

I principerna finns också krav som riktar sig till centralbanker och andra myndigheter som övervakar eller bedriver tillsyn över den finansiella infrastrukturen. Riksbanken stävar efter att det egna övervakningsarbetet lever upp till kraven i principerna. Under hösten 2013 utvärderades Riksbanken och Finansinspektionen gemensamt utifrån dessa krav (se avsnittet *Implementering av internationella standarder – Principles for financial market infrastructures (PFMI)* i kapitel 1). Denna utvärdering finns publicerad på Riksbankens webbplats.¹⁶

SYSTEMEN UTVÄRDERAR SIG SJÄLVA

De svenska systemen utvärderar själva, i dialog med Riksbanken och Finansinspektionen, hur väl de uppfyller kraven som ställs i PFMI. Detta sker åtminstone vart tredje år, eller oftare om Riksbanken och Finansinspektionen ser att det finns anledning till det, exempelvis om ett system genomgått stora förändringar. Med utgångspunkt i systemens självutvärderingar gör Riksbanken en egen bedömning av lämpliga förbättringsområden för att öka säkerheten och effektiviteten i det finansiella systemet. För Bankgirot, Euroclear Sweden och NASDAQ OMX Clearing görs dessa bedömningar tillsammans med Finansinspektionen.

Under 2013 utvärderade systemen sig själva (se avsnittet *Implementering av internationella standarder – Principles for financial market infrastructures (PFMI)* i kapitel 1 samt avsnitten om de svenska systemen i kapitel 2).

KOMMUNIKATION KRING BRISTER I SYSTEMEN

Riksbanken har inga tvingande verktyg för att påverka aktörerna i det finansiella systemet. I stället påverkar Riksbanken i första hand genom kommunikation. I de fall Riksbankens analys pekar på brister i säkerheten eller effektiviteten diskuterar Riksbanken detta med Finansinspektionen och uppmanar systemen att åtgärda dessa. Detta sker i form av offentliga uttalanden, tal och publikationer samt i dialog och möten med systemens representanter (så kallad moral suasion).

Riksbankens bedömningar av stabiliteten och effektiviteten i den finansiella infrastrukturen kommuniceras via denna rapport, Finansiell infrastruktur. Riksbanken kan också behöva ge tydliga förslag på lämpliga åtgärder för att motverka riskerna, och kan då publicera rekommendationer till systemen och deras deltagare i rapporten Finansiell stabilitet. Ytterligare ett sätt att kommunicera en brist i ett system är att diskutera den i det nyligen inrättade finansiella stabilitetsrådet där företrädare för regeringen, Finansinspektionen, Riksgälden och Riksbanken deltar.

RIKSBANKENS ÖVERVAKNING AV RIX ÄR ORGANISATORISKT ÅTSKILD FRÅN DRIFTEN

Riksbanken äger och driver RIX och är även själv deltagare i systemet. Den delen av Riksbankens verksamhet är organisatoriskt åtskild från Riksbankens övervakning av den finansiella infrastrukturen. Det är Riksbankens avdelning för finansiell stabilitet

¹⁶ Se Sveriges riksbank (2014) "Utvärdering av Riksbankens och Finansinspektionens övervaknings- och tillsynsarbete av den finansiella infrastrukturen"

som ansvarar för övervakningen av RIX, medan avdelningen för betalningssystem och kontanter ansvarar för ägandet och driften av RIX. RIX behandlas och bedöms på samma grunder som övriga system. En skillnad är dock att Riksbanken inte samarbetar med Finansinspektionen vad gäller övervakningen av RIX eftersom RIX inte står under Finansinspektionens tillsyn.

■ 1. Aktuella områden

I detta kapitel redogör Riksbanken för aktuella områden som har betydelse för stabiliteten och effektiviteten i den svenska finansiella infrastrukturen. Kapitlet startar med en beskrivning av det arbete som pågår – både globalt och i Sverige – för att implementera de internationella standarderna "Principles for financial market infrastructures". Därefter beskrivs bakgrunden till kravet på rapportering av OTC-derivat till transaktionsregister och vikten av effektiv dataaggregering för att myndigheter ska kunna se hela riskbilden på OTC-derivatmarknaden. Det tredje aktuella området som beskrivs är nya regleringar och rekommendationer inom massbetalningsområdet som i viss utsträckning även påverkar den finansiella infrastrukturen i Sverige. De fjärde och femte områdena diskuterades även i förra årets rapport och är fortfarande aktuella – att finalitydirektivet inte fullt ut är införlivat i svensk rätt och att det bör tas fram ett ramverk för återhämtning, ordnad nedläggning, rekonstruktion och avveckling av företagen i den finansiella infrastrukturen.

Implementering av internationella standarder – Principles for financial market infrastructures (PFMI)

År 2012 publicerade CPSS och IOSCO nya internationella standarder för stabilitet och effektivitet i den finansiella infrastrukturen: "*Principles for financial market infrastructures*" (PFMI). Syftet med dessa standarder är att stärka den finansiella infrastrukturen. De ställer dels krav på systemen i den finansiella infrastrukturen och dels krav på myndigheter som utövar övervakning och tillsyn av systemen i den finansiella infrastrukturen. Kraven som ställs på systemen delas upp i olika så kallade principer, medan kraven som ställs på myndigheterna delas upp i olika ansvarsområden.

Myndigheterna i de länder som ingår i CPSS och IOSCO har åtagit sig att implementera PFMI för att säkerställa att den finansiella infrastrukturen är säker och effektiv. Både system och myndigheter förväntas leva upp till de krav som ställs på dem och deras verksamhet.

DE SVENSKA SYSTEMENS SJÄLVUTVÄRDERINGAR VISADE ATT SYSTEMEN I STOR UTSTRÄCKNING UPPFYLLER KRAVEN I PFMI

Riksbanken tillämpar PFMI i sin övervakning av de svenska systemen, dels genom att övervakningsarbetet utgår ifrån de krav som ställs, dels genom att Riksbanken uppmanar systemen att utvärdera sig själva utifrån principerna med jämna mellanrum.

Under 2013 uppmanade Riksbanken, tillsammans med Finansinspektionen, systemen att i dialog med Riksbanken och Finansinspektionen utvärdera hur väl de lever upp till de krav som ställs i principerna. Till sin hjälp använde sig systemen av

den utvärderingsmetod som CPSS och IOSCO tagit fram.¹⁷ Självutvärderingarna finns publicerade på systemens egna webbplatser.¹⁸

Självutvärderingarna visade att de svenska systemen i stor utsträckning uppfyllde kraven i PFMI. Det finns dock några principer som de svenska systemen inte uppfyllde fullt ut och där systemen behöver vidta åtgärder. Samtliga system har sedan självutvärderingarna gjordes påbörjat arbetet med att åtgärda de identifierade bristerna och vissa av dessa brister är i dagsläget helt eller delvis åtgärdade.

Bland annat visade självutvärderingarna att flera av de svenska systemen dels saknade återhämtningsplaner (se avsnittet *Återhämtning, rekonstruktion och avveckling för finansiell infrastruktur* i kapitel 1), dels saknade kännedom om vilka risker indirekta deltagare i systemen ger upphov till (se fördjupningsrutan *Finansiella infrastruktursystem förväntas identifiera och hantera risker som indirekta deltagare ger upphov till* i kapitel 2). Vidare identifierade varje enskilt system några andra brister som var specifika för det enskilda systemet (se avsnitten om de svenska systemen i kapitel 2).¹⁹

Riksbanken anser att det är viktigt för säkerheten och effektiviteten i de svenska systemen att de brister som identifierats åtgärdas och att systemen snarast till fullo lever upp till de krav som ställs i PFMI. Systemen bör därför åtgärda bristerna enligt de åtgärdsplaner som de har tagit fram i samband med sina självutvärderingar.

RIKSBANKENS ÖVERVAKNINGSGÄRDE UPPFYLLER I STOR UTSTRÄCKNING KRAVEN PÅ MYNDIGHETER I PFMI

På samma sätt som systemen förväntas leva upp till de krav som ställs i PFMI ska också Riksbanken leva upp till de krav som ställs på myndigheter som utövar övervakning och tillsyn.

Medarbetare på Riksbankens och Finansinspektionens gemensamma internrevision, som bedrivs oberoende från annan verksamhet inom myndigheterna, har nyligen utvärderat hur väl Riksbanken och Finansinspektionen gemensamt uppfyller dessa krav.²⁰ Resultatet av utvärderingen visade att Riksbanken och Finansinspektionen fullt ut lever upp till fyra av fem ansvarsområden. Den brist som framkom berör myndigheternas resurser. Internrevisionen bedömer att resurserna kan vara otillräckliga och/eller prioriteras på fel sätt. Därför dras betyget ner något till "till stor del uppfyllt" på detta område.

Internrevisionens rekommendation är att se över om resurserna för tillsynen och övervakningen är tillräckliga och prioriteras på rätt sätt, både vad gäller planerade aktiviteter och oväntade händelser.

IMPLEMENTERINGEN AV PFMI UTVÄRDERAS AV CPSS OCH IOSCO

CPSS och IOSCO följer noga införandet av PFMI världen över.²¹ Under 2013 påbörjades ett utvärderingsprogram för att se hur långt alla länder har kommit. Det

¹⁷ Se BIS och IOSCO (2012), "Principles for financial market infrastructures: disclosure framework and assessment methodology".

¹⁸ NASDAQ OMX Clearing har fått uppskov på grund av EMIR-auktorisering och i skrivande stund inte publicerat sin självutvärdering, men har för avsikt att göra det inom en snar framtid.

¹⁹ Två av systemen har identifierat en brist i svensk lagstiftning – att finalitydirektivet inte fullt ut är införlivat i Sverige (se avsnittet *Fortsatt oklarhet kring införlivandet av finalitydirektivet* i kapitel 1). Denna brist kan systemen inte själva åtgärda.

²⁰ Se Sveriges riksbank (2014), "Utvärdering av Riksbankens och Finansinspektionens övervaknings- och tillsynsarbete av den finansiella infrastrukturen".

²¹ Länderna som utvärderas är de 28 länder vilkas myndigheter deltar i CPSS-IOSCO:s styrgrupp och/eller i Financial Stability Board (FSB).

första resultatet visade att de flesta länderna hade påbörjat implementeringen men att långt ifrån alla var färdiga med denna. I ett senare skede ska CPSS och IOSCO även titta på hur system och myndigheter uppfyller de krav som ställs i PFMI.

Sverige utvärderas som land, alltså Riksbanken och Finansinspektionen utvärderas gemensamt och inte var för sig. Utvärderingen visade att det för Sveriges del återstår arbete för att säkerställa att myndigheterna kan ställa de krav som anges i PFMI på alla svenska system. I dagsläget återstår visst arbete för att säkerställa detta vad gäller Bankgirot och Euroclear Sweden.²²

Krav på rapportering av derivat till transaktionsregister har införts i EU

Som en följd av finanskrisen träffades G20-ledarna i Pittsburg 2009 och enades om en gemensam åtgärdsplan för ökad säkerhet och effektivitet på OTC-derivatmarknaden. En av de åtgärder som beslutades var att alla OTC-derivatkontrakt som ingås ska rapporteras till ett transaktionsregister. Syftet är att uppnå bättre transparens på derivatmarknaden, som varit svåröverskådlig. När transaktionsdata samlats in möjliggörs fördjupad analys av risker kopplade till derivatmarknaderna.

IMPLEMENTERING AV KRAV PÅ TRANSAKTIONSRAPPORTERING

Arbetet med att införa obligatorisk transaktionsrapportering har sedan 2009 pågått runt om i världen. I vissa jurisdiktioner har detta krav sedan länge implementerats medan andra ännu inte har börjat arbeta med frågan.

Inom EU införlivas kravet genom EU-förordningen EMIR, som är direkt tillämplig i varje medlemsstat. Den 12 februari 2014 började EMIR:s krav på transaktionsrapportering att gälla, vilket innebär att alla företag i EU som ingår derivattransaktioner ska rapportera dessa till ett transaktionsregister.²³ European Securities Markets Authority (ESMA) är tillsynsmyndighet för transaktionsregister i EU och godkänner transaktionsregister i såväl EU som i tredje land som ska erbjuda tjänster till aktörer inom EU.²⁴ Efter att ett transaktionsregister auktoriserats eller godkänts registreras det av ESMA.

Hittills har ESMA registrerat sex transaktionsregister. Det finns i dagsläget inte något transaktionsregister i Sverige. Svenska aktörer som handlar derivatinstrument ska rapportera dessa till ett av ESMA registrerat transaktionsregister.

EFFEKTIV DATAAGGREGERING MÖJLIGGÖR ANALYS AV HELA RISKBILDEN

Eftersom det är fritt att välja vilket transaktionsregister man rapporterar till kommer transaktionsdata att finnas utspridd hos flera transaktionsregister. För att data ska kunna användas för en fördjupad analys av risker på derivatmarknaderna behöver

²² Utvärderingen har gjorts i form av en självutvärdering. Implementeringen av PFMI för centrala motparter och transaktionsregister görs genom EU-förordningen *European Market Infrastructure regulation* (EMIR). Eftersom Sverige är ett EU-land har Sverige fått samma bedömning som EU.

²³ Notera att kraven i EMIR sträcker sig längre än den överenskommelse som slöts i G20 2009, detta innebär att EMIR kräver att alla derivattransaktioner ska rapporteras till transaktionsregister, även de som handlas på en marknadsplats.

²⁴ Innan ESMA kan godkänna ett transaktionsregister i tredje land ska bland annat en genomförandeakt som fastställer att lagstiftningen i tredje land och EMIR är likvärdig samt ett samarbete mellan ESMA och relevanta myndigheter i tredje land finnas på plats.

denna dock samlas in, aggregeras och delas mellan myndigheter på ett effektivt sätt. En analys av endast en delmängd av data är inte tillräckligt.

FSB undersöker nu hur data som finns lagrad hos olika transaktionsregister världen över kan aggregeras och delas mellan myndigheter på ett effektivt sätt.²⁵ Riksbanken anser att det är viktigt att data aggregeras och delas på ett effektivt sätt och välkomnar därför initiativet från FSB.

Nya regleringar på massbetalningsområdet

För att den finansiella infrastrukturen ska fungera väl och vara stabil är det väsentligt att det finns lagstiftning och standarder som säkerställer funktionen och förtroendet för betalningar. Nedan följer en kort beskrivning av nya regleringar och rekommendationer inom massbetalningsområdet som påverkar delar av den finansiella infrastrukturen i Sverige.

FÖRSLAG TILL LAGSTIFTNINGSPAKET OM BETALNINGAR OCH BETALTJÄNSTER FRÅN EU-KOMMISSIONEN

EU-kommissionen tog under hösten 2013 fram ett förslag till ett lagstiftningspaket om betalningar och betaltjänster. Paketet innefattar en revidering av betaltjänstdirektivet samt en förordning om multilaterala förmedlingsavgifter.²⁶ I förordningen föreslås att ett tak sätts för de avgifter som bankerna tar ut av varandra för att genomföra korttransaktioner.²⁷ Syftet är att reducera avgifterna för handeln och i slutändan konsumenterna.

Att det sker en harmonisering av förmedlingsavgifterna inom EU ställer sig Riksbanken positiv till. Överlag anser Riksbanken att det är svårt att bedöma effekterna av regleringen på den svenska betalningsmarknaden.²⁸ Det är dock troligt att regleringen kan komma att slå mycket olika på olika marknader inom EU, bland annat eftersom graden av kortanvändning till stor del varierar mellan länderna.

Riksbanken ser positivt på EU-kommissionens förslag till ett nytt betaltjänstdirektiv. Förslaget att så kallade tredjepartsleverantörer, som fungerar som en slags mellanhand i betalningskedjan, ska omfattas av direktivet välkomnas av Riksbanken. Att tredjepartsleverantörerna ingår i lagförslaget innebär att de i likhet med andra betaltjänstleverantörer kommer att omfattas av de rättigheter, skyldigheter och säkerhetskrav som framgår av betaltjänstdirektivet. Riksbanken anser att det är bra både i ett konkurrensperspektiv och i ett säkerhetsperspektiv. Erfarenheterna av dessa aktörer och deras tjänster i Sverige är dock begränsade och det är svårt att bedöma om den föreslagna regleringen är tillräcklig och hur den föreslagna ansvarsfördelningen kommer att påverka marknadsaktörernas beteende.

²⁵ Se FSB (2013), Press release: Meeting of the Financial stability Board in Basel on 24 June 2013, http://www.financialstabilityboard.org/press/pr_130625.pdf

²⁶ Förmedlingsavgifter, som på engelska kallas "multilateral interchange fees" eller på svenska "mellanbanksavgifter", är de avgifter som den inlösende banken betalar till den utgivande banken för att väga upp kostnaderna och intäkterna för korttransaktioner. Förmedlingsavgifterna ingår i de avgifter som den inlösende banken tar ut av handeln och som handeln i sin tur för vidare till konsumenterna.

²⁷ Taket kommer att sättas till 0,2 procent av transaktionsvärdet för en betalning med bankkort och till 0,3 procent av transaktionsvärdet för en betalning med kreditkort.

²⁸ Se Sveriges Riksbank (2013), "Yttrande om Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om förmedlingsavgifter för kortbaserade betalningstransaktioner".

REKOMMENDATIONER OM SÄKERHET VID MASSBETALNINGAR

En av de internationella grupperna som Riksbanken deltar i, European Forum on the Security of Retail Payments (*SecuRe Pay*), har utarbetat ett antal rekommendationer om säkerhet vid massbetalningar. Den första rapporten som publicerades i januari 2013 innehåller rekommendationer om säkerhetskrav vid internetbetalningar.²⁹ *SecuRe Pay*:s rekommendationer är ett viktigt verktyg för att uppnå en harmonisering och en lägsta nivå för säkerhetsstandarder inom EU. Riksbankens principiella syn är att den svenska betalningsmarknaden, som är väl utvecklad, ska uppfylla åtminstone samma krav som övriga EU.

SEPA PÅVERKAR INFRASTRUKTUREN I SVERIGE FRAMÖVER

Single European Payment Area (SEPA) är ett projekt som syftar till att harmonisera den massbetalningsmarknaden i Europa.³⁰ Genom anpassning till SEPA-standarden ska man kunna skicka och ta emot eurobetalningar på samma sätt och på samma villkor inom Europa som inom det egna landet. Enligt en förordning som trädde i kraft 2012 ska alla euro-länder ha migrerat till SEPA-standard senast den 1 augusti 2014.³¹ För icke-euro-länder är slutdatumet 31 oktober 2016. Även om SEPA endast gäller eurobetalningar så kommer även den svenska infrastrukturen för massbetalningar att påverkas de närmaste åren. De eurobetalningar som går via Bankgirot kommer exempelvis att behöva anpassas till den tekniska standard som SEPA kräver.

Fortsatt oklarhet kring införlivandet av finalitydirektivet

I *Finansiell infrastruktur 2013* påpekade Riksbanken att det är ett problem att finalitydirektivet³² bara delvis är införlivat i svensk rätt. Finansdepartementet har under hösten 2013 lagt fram ett förslag³³ till ändring i konkurslagen som i stor utsträckning, men inte helt, hanterar detta problem. Riksbanken anser att det är viktigt att detta ändringsförslag snarast genomförs i svensk rätt eftersom det skulle säkerställa att överföringsuppdrag som svenska deltagare inför i ett system blir bestående vid en konkurs. Riksbanken har i sitt remissyttrande³⁴ över Finansdepartementets förslag påpekat att förslaget inte hanterar frågan om vad som gäller enligt svensk rätt när utländska deltagare i svenska system inför överföringsuppdrag i systemen efter att ett insolvensförfarande har inletts mot dem. Riksbanken anser därför också att det snarast måste tydliggöras vad som gäller enligt svensk rätt i dessa situationer så att direktivet fullt ut införlivas i svensk rätt.

²⁹ Se ECB (2013), "Recommendations for the security of internet payments".

³⁰ SEPA omfattar EU-länderna, Island, Liechtenstein, Norge, Monaco och Schweiz.

³¹ Ursprungligen var datumet satt till den 1 februari 2014. I januari beslöt dock EU-kommissionen att förlänga migrationsperioden till den 1 augusti 2014.

³² Europaparlamentet och rådets direktiv 98/26/EG av den 19 maj 1998 om slutlig aveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper.

³³ Ds 2013:71 Säkerheter och avräkningar – ett alternativt genomförande av två direktiv.

³⁴ Se Sveriges riksbank dnr 2013-779-STA.

Planer och ramverk för återhämtning, ordnad nedläggning, rekonstruktion och avveckling bör tas fram för finansiella infrastruktur företag³⁵

I dagsläget saknas ramverk för återhämtning ("*recovery*"), ordnad nedläggning ("*orderly wind down*") samt rekonstruktion och avveckling ("*resolution*") av företag i den finansiella infrastrukturen. Sådana ramverk skulle innebära att infrastruktur företag och relevanta myndigheter har planer och regler för hur ekonomiska problem i den finansiella infrastrukturen hanteras på bästa sätt. Effektiva planer och regler bidrar till att återhämtning, ordnad nedläggning och rekonstruktion och avveckling kan göras på ett effektivt sätt, vilket minskar de negativa konsekvenserna – de samhällekonomiska kostnaderna – av ekonomiska problem som uppstår i företag i den finansiella infrastrukturen.

ÅTERHÄMTNINGSPLANER OCH PLANER FÖR ORDNAD NEDLÄGGNING

Företagen i den finansiella infrastrukturen bör ta fram återhämtningsplaner som identifierar affärskritiska delar i verksamheten, scenarier som kan påverka dessa negativt, verktyg för att hantera sådana scenarier, samt regler för när verktygen ska aktiveras och hur dessa ska utvärderas. Under 2013 publicerade CPSS och IOSCO också ett konsultationsdokument med riktlinjer för vad som ska ingå i en återhämtningsplan och hur en sådan bör struktureras.³⁶

Det är därtill viktigt att det finns en plan för ordnad nedläggning av verksamheten. Syftet är att systemet på ett effektivt sätt kan läggas ned med så liten påverkan som möjligt på marknaden och därmed på den finansiella stabiliteten.

Enligt kraven i PFMI ska företagen i den finansiella infrastrukturen ta fram återhämtningsplaner och planer för ordnad nedläggning. De svenska systemen har inte färdigställt dessa planer, men arbetet pågår. Riksbanken anser att detta är en prioriterad aktivitet och att planerna bör färdigställas så snart som möjligt.

RAMVERK FÖR REKONSTRUKTION OCH AVECKLING AV DE FINANSIELLA INFRASTRUKTURFÖRETAGEN

FSB har tagit fram rekommendationer ("*key attributes*") som utgör en internationell standard för effektiv rekonstruktion och avveckling av finansiella aktörer.³⁷ Parallellt pågår ett arbete inom EU som syftar till att ta fram en lagstiftning för rekonstruktion och avveckling av centrala motparter.

Riksbanken anser att det är av stor betydelse att ramverk tas fram för rekonstruktion och avveckling av företag i den finansiella infrastrukturen för att säkerställa stabiliteten i det svenska finansiella systemet. Riksbanken ser därför positivt på EU-kommissionens arbete med att ta fram ett lagförslag för rekonstruktion och avveckling av centrala motparter. Riksbanken anser emellertid att det är viktigt att ramverk för rekonstruktion och avveckling även utarbetas för andra typer av infrastruktur företag så snart som möjligt.

³⁵ För mer information se Sveriges riksbank (2013) "Finansiell infrastruktur 2013".

³⁶ Se BIS och IOSCO (2013), "Recovery for financial market infrastructures – consultative report".

³⁷ Se FSB (2011), "Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions".

■ 2. De svenska systemen

I detta kapitel presenterar Riksbanken sina bedömningar av stabiliteten och effektiviteten i de svenska systemen RIX, Bankgirot, Euroclear Sweden och NASDAQ OMX Clearing. Utgångspunkten för dessa bedömningar är de krav som anges i PFMI.

Under 2013 har dessa fyra svenska system utvärderat sig själva utifrån PFMI. I detta kapitel framför Riksbanken sina bedömningar av vilka förbättringsområden som finns utifrån systemens självutvärderingar och utifrån övriga analyser som Riksbanken har gjort.

RIX – betalningssystemet för stora betalningar

Riksbanken³⁸ som övervakare bedömer att RIX i hög utsträckning lever upp till de krav som ställs i PFMI, men att det finns förbättringsområden som skulle förstärka systemets motståndskraft ytterligare. Riksbanken anser att RIX snarast bör slutföra den påbörjade analysen av huruvida ett tredje driftsställe bör etableras. Vidare anser Riksbanken att RIX också bör påbörja en analys av de risker som de indirekta deltagarna ger upphov till.

Under 2013 har det inträffat störningar som försämrat tillgängligheten i RIX. Riksbanken anser att störningarna hanterades väl, men att RIX behöver arbeta för att undvika liknande störningar i framtiden.

RIX är Sveriges betalningssystem för stora betalningar och har en central roll i den finansiella infrastrukturen. Banker, Riksgälden, clearingorganisationer och Riksbanken själv är deltagare i systemet. Över bankernas konton i RIX avvecklas dels direkta betalningar mellan bankerna och dels betalningsuppdrag från bankkunder. Det innebär att de flesta betalningar som medför en överföring från ett konto i en bank till ett konto i en annan bank avvecklas över bankernas konton i RIX. Under 2013 avvecklades i genomsnitt cirka 15 000 betalningar per bankdag och den genomsnittliga omsättningen var cirka 450 miljarder kronor per bankdag, vilket innebär en viss ökning i antalet transaktioner och en minskning i värdet jämfört med föregående år. Ett värde motsvarande Sveriges BNP³⁹ omsätts i RIX på cirka åtta bankdagar.

RIX HAR HAFT NÅGRA STÖRRE STÖRNINGAR UNDER ÅRET OCH NÅR DÄRFÖR INTE SITT TILLGÄNGLIGHETSMÅL

Eftersom RIX är en viktig knutpunkt i den svenska finansiella infrastrukturen är det avgörande för den finansiella stabiliteten att systemet fungerar väl. Därför är det ytterst väsentligt att RIX har hög driftsäkerhet och hög tillgänglighet. Under 2013 var tillgängligheten 99,7 procent, vilket betyder att RIX inte nådde upp till sitt mål

³⁸ Riksbanken äger och driver systemet och är även deltagare. Den delen av Riksbankens verksamhet är dock organisatoriskt åtskild från Riksbankens övervakning av den finansiella infrastrukturen. Det innebär att Riksbankens avdelning för betalningssystem och kontanter ansvarar för den operativa verksamheten i RIX, medan avdelningen för finansiell stabilitet ansvarar för övervakningen av RIX. I den här rapporten avses härnäst övervakningsfunktionen när Riksbanken nämns.

³⁹ Sveriges BNP uppgick år 2013 till cirka 3 634 miljarder kronor.

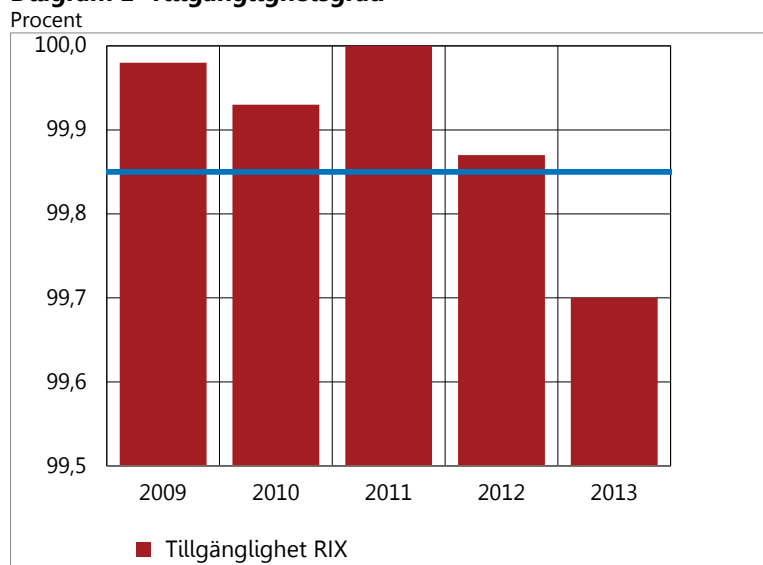
på 99,85 procent på årsbasis. Anledningen är att det inträffat tre större störningar under 2013. Under de senaste två åren har tillgängligheten till RIX gått nedåt (se diagram 1).

Den första större störningen inträffade den 11 mars 2013 och innebar ett avbrott på 360 minuter.⁴⁰ Redan efter den störningen kunde man konstatera att tillgänglighetsmålet 2013 inte skulle uppnås. De andra två större störningarna inträffade i maj respektive september.

Störningen i maj gjorde att systemet inte var tillgängligt under 92 minuter. Problem fanns dock under hela dagen även om betalningar kunde genomföras. Störningen orsakades av nätverksproblem hos Riksbanken. Till följd av detta kunde deltagarna inte övervaka eller hantera sin likviditet och sina överföringsmeddelanden. Det vanliga sättet att göra detta på, via RIX Online, fungerade nämligen inte. Alternativa metoder kunde dock användas, utom under den tid då systemet var helt otillgängligt.⁴¹ RIX valde att hålla öppet längre än vanligt denna dag för att alla transaktioner skulle hinna processas.

Störningen i september innebar ett avbrott under endast 4 minuter men fick effekter på avvecklingen hela dagen. Även denna störning innebar att deltagarna inte kunde övervaka eller hantera sin likviditet och sina överföringsmeddelanden på det vanliga sättet. Källan till problemet identifierades förhållandevis snabbt och resulterade i en omstart av systemet. Störningen orsakades av certifikatsbyte i RIX.

Diagram 1 Tillgänglighetsgrad

Anmärkning: Tillgänglighetsmålet är 99,85 procent.

Källa: Riksbanken

⁴⁰ Störningen som inträffade den 11 mars 2013 beskrivs i rapporten Finansiell infrastruktur 2013 på sidan 20. Vid störningen fick RIX övergå till manuella rutiner för att alla transaktioner skulle kunna genomföras. Felet identifierades under samma dag och åtgärdades så att RIX kunde öppna som normalt dagen efter störningen inträffat.

⁴¹ RIX Online är ett system/gränssnitt där RIX-deltagare kan kommunicera med RIX i realtid.

RIX HAR HANTERAT STÖRNINGARNA VÄL MEN BEHÖVER FÖREBYGGA ATT LIKNANDE STÖRNINGAR INTRÄFFAR IGEN

Efter varje störning gör RIX en uppföljning, dels för att undersöka orsaken till störningen, dels för att analysera hur störningen hanterats. Riksbanken bedömer att störningarna har hanterats väl.⁴² Riksbanken anser att det är av yttersta vikt att RIX fortsätter sitt arbete med att förebygga att liknande störningar inträffar igen. Operationell tillgänglighet och högt förtroende för RIX är en förutsättning för att det finansiella systemet ska fungera.

RIX har sedan tidigare påbörjat en utredning om huruvida ett tredje driftställe med mindre beroende, till exempel annan mjukvara, av det första och andra driftstället bör etableras av kontinuitetsskäl. Första och andra driftstället bygger på samma mjukvara och speglar varandra. Ett tredje driftställe skulle kunna minska konsekvenserna om en störning inträffar. Riksbanken anser att det är viktigt att denna utredning slutförs under det kommande året.

ÖNSKVÄRT ATT RIX GENOMFÖR EN ANALYS AV HUR RISKERNA FRÅN DE INDIREKTA DELTAGARNA SER UT

RIX har relativt få deltagare jämfört med andra svenska system, främst större banker och clearing- och avvecklingssystem. Det finns också aktörer som går via en deltagare i RIX – ett ombud – som avvecklar betalningar på uppdrag av aktören. Aktörerna som använder ett ombud blir då indirekta deltagare utan något avtalsförhållande till RIX. Indirekta deltagare skulle kunna innebära risker för RIX (se fördjupningsrutan *Finansiella infrastruktursystem förväntas identifiera och hantera risker som indirekta deltagare ger upphov till* i kapitel 2). RIX har under 2013 ändrat i sitt regelverk för att kunna hämta in information om indirekta deltagare.⁴³ Denna information, tillsammans med sedan tidigare tillgänglig information, kan RIX använda för att analysera om det indirekta deltagandet ger upphov till några risker eller inte. Riksbanken tycker det är bra att RIX nu har tillgång till informationen. Det är dock väsentligt att RIX även analyserar denna för att identifiera och följa upp risker som skapas av dess indirekta deltagare.

Bankgirot – clearing av massbetalningar

Bankgirot har fungerat väl under 2013 med mycket hög tillgänglighet och endast en störning. Riksbanken bedömer att Bankgirot i hög utsträckning lever upp till de krav som ställs i PFMI, men att det finns förbättringsområden som skulle stärka systemet ytterligare. Bland annat borde Bankgirot i större utsträckning göra information tillgänglig för allmänheten i syfte att öka transparensen. Det är dessutom angeläget att Bankgirot under det kommande året genomför en kontinuitetsövning tillsammans med deltagarna. Riksbanken anser även att Bankgirot bör tillsätta en oberoende styrelseledamot i enlighet med praxis i PFMI.

⁴² I samband med störningarna identifierade RIX att rutiner som används vid störningarna behövs förändras och förbättras, vilket har skett löpande under 2013. Exempelvis har en ny agenda satts upp som numera används i de telefonkonferenser som sker i samband med att en störning inträffar.

⁴³ Se Sveriges riksbank (2013) "Villkor för RIX och penningpolitiska instrument".

Bankgirot är en bankägd clearingorganisation och är den centrala aktören vid förmedling av massbetalningar i Sverige. Varje bankdag clearas i genomsnitt 4 miljoner transaktioner till ett sammanlagt värde av 47,1 miljarder kronor genom Bankgirots system⁴⁴. Flera olika typer av betalningar och överföringar görs genom Bankgirot, till exempel bankgirobetalningar, autogirobetalningar, leverantörs- och löneutbetalningar, konto- till kontoöverföringar, kontanthantering mellan bankerna samt slutreglering av kortbetalningar och kontantuttag i automat.

MYCKET HÖG TILLGÄNGLIGHET UNDER 2013

Riksbanken ser mycket positivt på att tillgängligheten ytterligare förbättrades under 2013. Tillgängligheten i Bankgirots system uppgick under året till 99,94 %, vilket innebär att Bankgirots mål på 99,7 % uppnåddes.⁴⁵ En störning inträffade i januari 2013. Konsekvensen blev att ett stort antal skattetransaktioner försenades med en dag.

ÖNSKVÄRT ATT BANKGIROT ÖKAR SIN TRANSPARENS

Ett system bör säkerställa att deltagare, myndigheter och allmänheten har tillgång till relevant information. Ett effektivt sätt är att offentliggöra sådan relevant information på sin hemsida. Riksbanken anser att det finns utrymme för Bankgirot att förbättra den publika informationen, bland annat vad gäller statistik över transaktionsvolym och transaktionsvärden samt prissättning. Informationen bör även vara tillgänglig på engelska.

ANGELÄGET ATT BANKGIROT GENOMFÖR EN KONTINUITETSÖVNING SOM INVOLVERAR DELTAGARNA

Riksbanken anser att det är angeläget att Bankgirot under det kommande året genomför en kontinuitetsövning som avser en störning hos Bankgirot och som involverar deltagarna. Denna synpunkt framförde Riksbanken även förra året. Det finns bland annat behov av att säkerställa reservrutiner för betalningar baserade på bankgironummer samt att öva dessa rutiner tillsammans med deltagarna.

BANKGIROT BÖR TILLSÄTTA EN OBEROENDE STYRELSELEDAMOT

Enligt PFMI är det praxis att systemets styrelse ska bestå av lämpliga medlemmar med passande kompetens för uppdraget. En oberoende styrelseledamot bör ingå i styrelsen, eftersom det hjälper styrelsen att balansera överväganden mellan säkerhet och effektivitet å ena sidan och konkurrens och kostnader å andra sidan. Då Bankgirots styrelse för närvarande inte har någon oberoende styrelseledamot och därmed inte lever upp till praxis i PFMI bör Bankgirot tillsätta en sådan.

⁴⁴ Avser Bankgirosystemet och Dataclearingen.

⁴⁵ Grad av tillgänglighet avser här att clearing utförs och avvecklingsunderlag skickas i rätt tid, att betalningar sker till rätt konto via debet- och kreditfiler samt att betalningar sker i rätt tid enligt avtal med respektive bank.

Euroclear Sweden – värdepappersförvarare och system för avveckling av värdepapper

Euroclear Sweden har fungerat väl under 2013 med mycket hög tillgänglighet. Riksbanken bedömer att Euroclear Swedens verksamhet i hög utsträckning lever upp till de krav som ställs i PFMI, men att det finns ett antal möjliga förbättringar att göra som skulle stärka VPC-systemets⁴⁶ säkerhet och effektivitet i framtiden.

VPC-systemet är gammalt och det blir allt svårare att utveckla och anpassa systemet till marknadens behov. Riksbanken anser därför att Euroclear Sweden snarast bör påbörja arbetet med att ersätta VPC-systemet och utarbeta en tydlig plan för denna process. Utöver en sådan plan behöver det även finnas en väl genomarbetad och dokumenterad IT-strategi. Riksbanken uppmanar också Euroclear Sweden att under 2014 ta fram och genomföra åtminstone en kontinuitetsövning i samråd med deltagarna i syfte att öka beredskapen vid oförutsedda händelser.

Euroclear Sweden AB⁴⁷ är Sveriges centrala värdepappersförvarare och Sveriges enda inhemska system för avveckling av värdepapper. Det innebär att Euroclear Sweden utför clearing och avveckling av transaktioner med svenska aktier och räntebärande värdepapper. I rollen som central värdepappersförvarare för Euroclear Sweden register över värdepapper och deras ägare, tillhandahåller värdepapperskonton samt administrerar bolagshändelser. Under 2013 avvecklades i genomsnitt per bankdag cirka 47 000 transaktioner till ett värde av cirka 36 miljarder kronor på aktiemarknaden och cirka 1 300 transaktioner till ett värde av cirka 341 miljarder kronor på räntemarknaden.

EUROCLEAR SWEDEN BÖR TILLSAMMANS MED DELTAGARNA TA FRAM OCH GENOMFÖRA KONTINUITETSÖVNINGAR

VPC-systemet har haft en hög tillgänglighet under flera år vilket även är fallet för 2013 då denna uppgick till 99,995 procent. Riksbanken ser positivt på den höga tillgängligheten. Riksbanken noterar samtidigt att få kontinuitetsövningar utförs tillsammans med Euroclear Swedens deltagare.

Riksbanken anser att Euroclear Sweden under 2014 bör ta fram och genomföra minst en sådan kontinuitetsövning tillsammans med deltagarna och därefter årligen genomföra sådana övningar. Sådana övningar skulle bygga på tänkbara stressscenarier, såsom kommunikationsproblem, problem i avvecklingssystemet eller hos en deltagare etc.

EUROCLEAR SWEDEN BÖR TILLÄMPA INTERNATIONELLT ACCEPTERADE KOMMUNIKATIONSSTANDARDER

Riksbanken anser att det är viktigt att ett system som är verksamt på den svenska marknaden lever upp till gällande marknadspraxis och därmed kommunicerar med sina deltagare på ett effektivt sätt. Stora delar av Euroclear Swedens kommunikation utformas också i enlighet med internationellt accepterade standarder. Detta är dock

⁴⁶ VPC-systemet är Euroclear Swedens system för värdepappersavveckling.

⁴⁷ Euroclear Sweden ägs av den belgiska koncernen Euroclear SA. Eftersom Euroclear Sweden är en del av en belgisk koncern sker delar av Riksbankens övervakning av systemet i form av ett internationellt övervakningssamarbete som leds av den belgiska centralbanken.

inte fallet för alla delar gällande kommunikationen i samband med bolagshändelser. Av den anledningen anser Riksbanken att Euroclear Sweden bör presentera en tydlig plan för hur man ska ersätta sitt egenutvecklade gränssnitt med gällande ISO-standard, för alla typer av meddelanden kring bolagshändelser.

RESULTAT AV IT-REVISIONEN – TRE KOMMENTARER SOM SYFTAR TILL ATT ÖKA SYSTEMETS SÄKERHET OCH EFFEKTIVITET

Under 2012 och 2013 genomförde Riksbanken och Finansinspektionen en gemensam IT-revision - i två delar - av Euroclear Sweden. IT-revisionen utfördes av en extern aktör. Del två av revisionen, som Riksbanken ansvarade för, fokuserade på VPC-systemet samt Euroclear Swedens IT-strategi. I revisionen ingick även att se över Euroclear Swedens beställarkompetens. IT-revisionens andra del resulterade bland annat i följande kommentarer från den externa utvärderaren.⁴⁸

Euroclear Sweden bör snarast påbörja arbetet med att ersätta VPC-systemet samt utarbeta en tydlig plan för hur detta ska ske

VPC-systemet är gammalt, komplext och svårt att utveckla och anpassa till krav från marknaden. Eftersom systemet består av starkt sammanlänkade delsystem kan varje förändring i ett delsystem leda till oförutsedda konsekvenser i ett annat. Det blir även allt svårare att byta ut systemet på ett kontrollerat sätt ju längre tiden går.

Euroclear Sweden har idéer om hur systemet ska kunna bytas ut men Riksbanken anser att dessa behöver konkretiseras i en tydlig plan. Det är också viktigt att i ett tidigt skede identifiera och åtgärda eventuella brister i det planerade bytet av systemet. Sammanfattningsvis är Riksbankens bedömning att Euroclear Sweden snarast bör påbörja arbetet med att ersätta VPC-systemet samt besluta om en plan för hur detta ska ske.

Euroclear Sweden bör ta fram en väl dokumenterad IT-strategi baserad på etablerade standarder

Utöver en plan för byte av själva VPC-systemet, är det viktigt för Euroclear Swedens verksamhet att det finns en väl genomarbetad och dokumenterad IT-strategi på plats. Euroclear Swedens IT-strategi saknar i nuläget tillräckligt tydliga mål och är inte utformad efter etablerade standarder för IT-strategier. Detta kan leda till att Euroclear Sweden inte styr och följer upp sin IT-verksamhet på ett effektivt sätt. Riksbanken ser allvarligt på detta och uppmanar därför Euroclear Sweden att presentera en väl genomarbetad och dokumenterad IT-strategi som följer etablerade standarder för IT-strategier.

Euroclear Sweden bör förstärka sin organisation för att kunna hantera ett framtida ökat resursbehov

Euroclear Sweden står inför ett antal tidskrävande aktiviteter som tillsammans innebär ökad belastning på systemets personal och som ställer höga krav på nyckelpersoner i beställarorganisationen.⁴⁹

⁴⁸ | Sveriges Riksbank (2013) "Finansiell Infrastruktur 2013" presenterades resultatet av IT-revisionens första del.

⁴⁹ En stor och omfattande aktivitet som kommer pågå under flera år framöver är bytet av VPC-systemet, som är ett komplext system. En annan aktivitet är att driften av VPC-systemet under 2014 planerar att flyttas till moderbolagets datacenter i Paris.

Att arbetsbelastningen ökar under ett kortare projekt är vanligt och kan hanteras, men under en längre period är det riskfyllt. Euroclear Sweden planerar därför att öka beställarorganisationens resurser, för att undvika ett alltför stort beroende av nyckelpersoner.

Riksbanken välkomnar Euroclear Swedens planer på att förstärka beställarorganisationen, men anser att Euroclear Sweden bör säkerställa att framtida resurser är tillräckliga.

NASDAQ OMX Clearing – central motpart för derivat

NASDAQ OMX Clearing har fungerat väl under 2013 med mycket hög tillgänglighet. Riksbanken bedömer att systemet i hög utsträckning lever upp till de krav som ställs i PFMI. Under det senaste året har NASDAQ OMX Clearing åtgärdat de flesta av de brister som Riksbanken tidigare påpekat.

Riksbanken konstaterar dock att NASDAQ OMX Clearing bör överväga att etablera kreditlinor utanför den koncentrerade skandinaviska marknaden i syfte att ytterligare stärka motståndskraften vid oplanerad likviditetsbrist.

NASDAQ OMX Clearing AB är en central motpart för aktiederivat, räntederivat, indexderivat, råvaruderivat, och repor.⁵⁰ Bolaget NASDAQ OMX Clearing är en av två juridiska personer som NASDAQ OMX Stockholm AB, under 2013, delats upp i. Stockholmsbörsen, som tidigare drevs i samma bolag som clearing, utgör den andra juridiska personen. Under 2013 clearade NASDAQ OMX Clearing i genomsnitt 473 415 derivat och repor per dag, vilket är något mer än 2012.

Tillgängligheten i NASDAQ OMX Clearings system låg under 2013 på 99,98%, vilket är en förbättring från föregående år.⁵¹

NASDAQ OMX CLEARING HAR AUKTORISERATS SOM CENTRAL MOTPART UNDER EMIR

Till skillnad från övriga svenska system regleras centrala motparter i en EU-förordning. I och med EU-förordningen EMIR harmoniseras regelverket för centrala motparter och transaktionsregister i Europa. Det nya regelverket ställer nya och hårdare krav varför NASDAQ OMX Clearing sedan en tid tillbaka har lagt stora resurser på att utveckla sin verksamhet för att leva upp till kraven. Riksbanken kan konstatera att NASDAQ OMX Clearing i och med detta har förbättrat sin motståndskraft mot bland annat finansiella problem.

EMIR har också inneburit att alla centrala motparter i EU varit tvungna att ansöka om auktorisation som central motpart senast i mitten av september 2013. NASDAQ OMX Clearing har ansökt om EMIR-auktorisering hos Finansinspektionen, och blev den 18 mars auktoriserad under EMIR. Det innebär att NASDAQ OMX Clearing även fortsättningsvis har tillstånd att bedriva verksamhet som central motpart.

Enligt EMIR ska en tillsynsmyndighet som får in en ansökan om EMIR-auktorisering från en central motpart etablera ett tillsynskollegium.⁵² Kollegiets

⁵⁰ Derivatinstrumenten som clearas kan vara antingen börshandlade eller OTC-derivat (Over-the-counter).

⁵¹ Tillgängligheten under 2012 var 99,85%.

⁵² Vilka myndigheter som bjuds in att delta i tillsynskollegiet definieras i EMIR. Både nationella myndigheter och relevanta myndigheter från andra länder bjuds in.

uppgift är att tillsammans med den ansvariga tillsynsmyndigheten utvärdera om den centrala motparten lever upp till de krav som specificerats i EMIR och ge den ansvariga tillsynsmyndigheten en rekommendation om vilket beslut denna bör ta avseende auktorisation. Riksbanken ingår i tillsynskollegiet för NASDAQ OMX Clearing tillsammans med ytterligare åtta europeiska tillsynsmyndigheter och centralbanker.⁵³

FÖRBÄTTRAD RISKHANTERING UNDER ÅRET SOM GÅTT

Under året som gått har NASDAQ OMX Clearing åtgärdat många av de brister som Riksbanken tidigare påpekat:

- Börsverksamheten och verksamheten som central motpart har delats upp i två juridiska personer och den direkta spridningsrisken verksamheterna emellan har därmed eliminerats.
- NASDAQ OMX Clearing har dels egna medel, dels en obeståndsfond ("default fund") som kan tas i anspråk om förlusterna från ett fallissemang överstiger värdet av de säkerheter en fallerad deltagare lämnat. Obeståndsfonden finansieras numera av samtliga deltagare som ger upphov till direkt risk för NASDAQ OMX Clearing.⁵⁴
- NASDAQ OMX Clearing har infört ett nytt system för att hantera de säkerheter som den centrala motpartens deltagare har lämnat. Detta har förbättrat NASDAQ OMX Clearings insyn och möjligheter att analysera och hantera risker i säkerhetsmassan.

NASDAQ OMX CLEARING BÖR ÖVERVÄGA ATT DIVERSIFIERA KREDITLINORNA YTTERLIGARE

NASDAQ OMX Clearing hanterar i nuläget sina oförutsedda likviditetsbehov genom dels statsobligationer som kan säljas eller repas ut, dels avtal med enbart skandinaviska banker som förbundet sig att låna ut likviditet till dem vid behov. Den skandinaviska bankmarknaden är koncentrerad och aktörerna nära sammankopplade. Om en av bankerna som åtagit sig att tillhandahålla likviditet inte kan låna ut enligt avtal finns det därför en risk att inte heller de övriga kan uppfylla sina åtaganden.

Riksbanken anser att NASDAQ OMX Clearing bör överväga att etablera kreditlinor med aktörer utanför den koncentrerade skandinaviska marknaden för att ytterligare diversifiera sin tillgång till likviditet.

⁵³ De övriga myndigheterna är Finansinspektionen, European Securities and Markets Authority (ESMA), European Central Bank (ECB), Financial Conduct Authority (England), Prudential Regulation Authority (England), samt tillsynsmyndigheterna i Norge, Danmark och Finland.

⁵⁴ Riksgälden är deltagare men kan inte bidra till den finansiella bufferten enligt nuvarande svensk lagstiftning.

De svenska systemen förväntas identifiera och hantera risker som indirekta deltagare ger upphov till

Ett system kan ha både direkta och indirekta deltagare. En indirekt deltagare definieras som en finansiell aktör som inte lyder under systemets regelverk men vars transaktioner clearas, avvecklas eller lagras av systemet. Indirekta deltagare är vanligt förekommande och kan medföra risker som systemet måste vara medveten om. Det kan handla om operationella risker, kredit- eller likviditetsrisker. Om dessa risker materialiseras kan det få negativa konsekvenser för systemet och dess funktion, deltagarna i systemet och i värsta fall den finansiella stabiliteten som helhet.

De internationella standarderna - PFMI - har introducerat krav på att systemen ska identifiera och kunna hantera de risker som indirekt deltagande ger upphov till.⁵⁵ Syftet är att minska dessa risker.

De svenska systemens självutvärderingar visade på brister i hur systemen identifierar och följer upp risker som skapas av deras indirekta deltagare.

Enligt PFMI bör systemets regelverk vara utformat på ett sådant sätt att det är möjligt att få tillgång till den information som är nödvändig för att systemet ska kunna göra en god bedömning av sina indirekta deltagare och de risker dessa kan orsaka. Direkta och indirekta deltagare bör också vara införstådda med vilken typ av information som systemet har rätt att efterfråga.

Varje system bör även utarbeta en handlingsplan som innehåller bland annat följande:

- Riktlinjer för analys – det vill säga hur systemet avser identifiera en risk som en indirekt deltagare ger upphov till. I ett första steg bör indirekta deltagares volymer och värden i förhållande till den direkta deltagarens volymer och värden, samt i förhållande till de volymer och värden som hanteras av systemet som helhet identifieras. Systemet bör därefter beskriva hur det avser identifiera eventuella beroenden mellan den direkta och den indirekta deltagaren som kan medföra risker för systemet.
- Tröskelvärden – det vill säga när systemet ska vidta åtgärder för att hantera risker som uppstår på grund av att en indirekt deltagare använder systemet.
- Faktiska åtgärder – det vill säga hur systemet hanterar en indirekt deltagare som medför stora risker.

⁵⁵ Se Principle 19: Tiered participation arrangements, CPSS-IOSCO Principles for financial market infrastructures, april 2012

■ 3. De utländska systemen

Det finns utländska system som är centrala för den svenska finansiella stabiliteten. CLS, som är ett avvecklingssystem för valutaaffärer, och SWIFT, som är ett nätverk för finansiella meddelanden, har båda väsentlig betydelse för det svenska finansiella systemet. Därutöver finns EuroCCP som är en central motpart för aktietransaktioner, och SwapClear, som är en central motpart för ränteswappar. De har båda en central roll i clearingen av finansiella instrument i Sverige.

Riksbanken deltar i övervakningssamarbeten för dessa utländska system eftersom de är av central betydelse även för det svenska finansiella systemet. Det är de utländska systemens hemmamyndigheter som ansvarar för övervakningen och tillsynen och som därigenom leder övervakningssamarbetet. Riksbanken gör inga egna bedömningar av dessa system.

CLS – system för avveckling av valutatransaktioner

CLS (Continuous Linked Settlement) etablerades 1999 för att minska avvecklingsrisken vid valutatransaktioner. Avvecklingsrisken minimeras genom att CLS ser till att de båda valutorna i en valutatransaktion byter ägare samtidigt oavsett tidzoner. Det sker genom principen om betalning mot betalning även kallat "PvP" – "*payment versus payment*". Federal Reserve är den ansvariga tillsynsmyndigheten för CLS och är ordförande i CLS övervakningskommitté, där centralbankerna för samtliga 17 valutor som avvecklas i CLS medverkar. Riksbanken är en av dessa centralbanker.

CLS ANVÄNDS I HÖG UTSTRÄCKNING AV SVENSKA BANKER

Under 2013 avvecklade CLS valutatransaktioner till ett värde av i genomsnitt 33 tusen miljarder kronor per bankdag. Motsvarande siffra för avvecklade svenska kronor var 411 miljarder kronor, vilket innebär att svenska kronor står för 1,3 procent av den totala omsättningen i CLS. CLS nettar de valutatransaktioner som går genom systemet, vilket medför att de slutgiltiga faktiska betalningarna i svenska kronor i genomsnitt endast uppgick till 8,6 miljarder kronor per bankdag under 2013.

Samtliga svenska storbanker är deltagare i CLS och cirka 91 procent av de valutatransaktioner de ingår avvecklas i CLS. Riksbanken vill att CLS används i så hög utsträckning som möjligt eftersom den största risken med valutatransaktioner därmed hanteras och betalningsflödena samtidigt effektiviseras.

NY TJÄNST GÖR DET MÖJLIGT ATT AVVECKLA TRANSAKTIONER SAMMA DAG SOM DE INITIERAS

Transaktioner som ska avvecklas samma dag som de initieras har CLS hittills inte kunnat ta hand om. Under 2013 har CLS dock lanserat en ny tjänst som gör det

möjligt att avveckla USD/CAD⁵⁶-transaktioner redan samma dag.⁵⁷ Detta eliminerar avvecklingsrisken i dessa transaktioner eftersom de nu kan avvecklas i CLS. CLS har planer på att utveckla sin nya tjänst till att omfatta fler valutapar. CLS arbetar också aktivt för att inkludera ytterligare valutor i sin ordinarie valutaavveckling.

SWIFT – globalt nätverk för finansiella meddelanden

SWIFT:s⁵⁸ tjänster används i mer än 200 länder och deras användare skickade cirka 5 miljarder finansiella meddelanden under 2013. De svenska användarna skickade och tog emot cirka 124 miljoner av dessa meddelanden.⁵⁹ SWIFT är ett medlemsägt företag med säte i Belgien, och Riksbanken deltar i den gemensamma övervakningen⁶⁰ som leds av National Bank of Belgium.

I övervakningsarbetet, som baseras på kraven i "High Level Expectations for the oversight of SWIFT"⁶¹, ingår bland annat att löpande följa upp incidenter, att granska SWIFT:s självvärderingar och att granska revisionsrapporter. Dessutom granskas utvalda riskområden som prioriterats. Det senaste året har fokus varit på IT-säkerhet och två stora projekt som pågår hos SWIFT.

IT-SÄKERHET ÄR ETT PRIORITERAT OMRÅDE

IT-säkerhet - "*cyber security*" - är ett prioriterat område eftersom attacker mot IT-system är ett stort hot mot finansiella företag. Dessa intrång ökar till både antal och storlek och dessutom blir de allt mer sofistikerade. SWIFT har bra rutiner för IT-säkerhet, men samtidigt konstateras att SWIFT och övervakarna måste fortsätta med arbetet inom detta område eftersom dessa attacker utvecklas kontinuerligt.

NYTT OPERATIVT DATACENTER

Ett av de stora projekten som pågår avser byggandet av ett eget nytt operativt datacenter som ska ersätta det nuvarande leasade datacentret. Byggnaden färdigställdes i slutet av 2012 och överflyttningen av verksamheten dit planeras vara klar under det första kvartalet 2014. Projektet har gått enligt plan utan några störningar.

BYTE TILL NY TEKNISK PLATTFORM

Det andra stora projektet innebär ett byte till en ny teknisk plattform och en omprogrammering av all mjukvara i SWIFT:s meddelandetjänst FIN. Syftet är att minska de operationella kostnaderna genom att använda samma tekniska komponenter som i nätverkstjänsten SWIFTNet och att minska den framtida risken med att använda en äldre plattformslösning. Den första fasen av projektet färdigställdes enligt plan i juni 2013 medan den andra delen är omplanerad till att färdigställas under andra halvåret 2015. Senareläggningen minskar projektrisken,

⁵⁶ US-dollar/Canadadollar.

⁵⁷ CLS kallar detta för "Same-Day Settlement (SDS)".

⁵⁸ SWIFT är en förkortning av Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication. Riksbanken är både delägare av SWIFT och användare av SWIFTs tjänster. Riksbankens övervakning av SWIFT är organisatoriskt åtskild från ägandet och användandet av SWIFT.

⁵⁹ Siffran avser FIN-meddelanden och de utgörs till största delen av betalnings- och värdepappersmeddelanden.

⁶⁰ Övervakningen bedrivs inom SWIFT Co-operative Oversight Group (SWIFT OG) som består av centralbanker inom G10 och inom SWIFT Oversight Forum som är en utökad grupp av utvalda centralbanker.

⁶¹ Se National Bank of Belgium (2007), "Financial Stability Review 2007".

dels eliminerades beroendet av flytten till det nya datacentret och dels blir det möjligt att grundligare testa de nya komponenterna.

EuroCCP – central motpart för aktier

EuroCCP N.V. (EuroCCP) clearar i dagsläget majoriteten av de svenska aktier som går via en central motpart. EuroCCP clearade svenska aktier till ett värde av cirka 26 miljarder svenska kronor i genomsnitt per bankdag 2013.⁶² Eftersom EuroCCP effektiviserar clearing och avveckling genom nettning av transaktioner var värdet som slutligen avvecklades cirka 8,6 miljarder svenska kronor.

I januari 2014 bytte European Multilateral Clearing Facility N.V. (EMCF) namn till EuroCCP N.V. (EuroCCP). EuroCCP är alltså samma bolag som clearat svenska aktier sedan 2009. EuroCCP är ett nederländskt bolag och Riksbanken deltar i övervakningssamarbetet som leds av de nederländska myndigheterna.

AUKTORISATION SOM CENTRAL MOTPART UNDER EMIR

Precis som alla centrala motparter i EU måste EuroCCP auktoriseras i enlighet med EMIR. EuroCCP lämnade in sin ansökan om auktorisation i september 2013 och är nu auktoriserade. Den myndighet som ansvarar för auktorisationen är den nederländska centralbanken, De Nederlandsche Bank. För en central motpart ska det finnas ett tillsynskollegium där relevanta myndigheter från EU-länder deltar. Riksbanken och Finansinspektionen deltar i tillsynskollegiet för EuroCCP.

SAMMANSLAGNING UNDER 2014

Det finns också en brittisk central motpart, ett annat bolag, som har samma namn – EuroCCP. Planen är att brittiska EuroCCP och nederländska EuroCCP ska gå samman under 2014 och att det är det nederländska EuroCCP som ska fortsätta med clearing. Nederländska och brittiska myndigheter har godkänt sammanslagningen.

SwapClear – central motpart för ränteswappar

SwapClear är en del av den brittiska centrala motparten London Clearing House (LCH). Inom LCH clearas flera olika typer av tillgångslag, men i den delen som kallas SwapClear hanteras uteslutande ränteswappar i olika valutor. Två av de svenska storbankerna är idag deltagare i SwapClear och andra clearar hos SwapClear via ombud. Bank of England är tillsynsmyndighet för SwapClear. Riksbanken har ett intresse av Swapclear eftersom svenska kronor är en av de valutor som SwapClear hanterar. Riksbanken ingår i ett internationellt övervakningssamarbete tillsammans med myndigheter som representerar ytterligare sju valutor.

AUKTORISATION SOM CENTRAL MOTPART UNDER EMIR

Under 2013 har LCH ansökt om EMIR-auktorisering för att få fortsätta bedriva central motpartsclearing. Enligt de krav som ställs i EMIR har Bank of England också etablerat ett tillsynskollegium för LCH. Riksbanken deltar i det internationella

⁶² Värdet som presenteras här ska inte förväxlas med värdet på de svenska aktier som handlades under 2013. Detta då central motpartsclearing ger upphov till fler transaktioner i och med att den centrala motparten ersätter (noverar) alla transaktioner, vilket innebär att en transaktion alltid blir två transaktioner.

övervakningssamarbetet för Swapclear, men är inte deltagare i tillsynskollegiet för LCH eftersom Riksbanken inte kvalificerar sig utifrån kraven för deltagande i EMIR.

ÖKADE VOLYMER I SWAPCLEAR

De volymer som clearas av SwapClear är stora, har ökat kontinuerligt och förväntas öka ytterligare. Anledningen till att volymerna förväntas öka även framöver är dels att finansiella aktörer blir allt mer intresserade av att hantera sina motpartsrisiker via central motpartsclearing, dels att EMIR framöver kommer att kräva central motpartsclearing av vissa OTC-derivat.⁶³

---

⁶³ OTC-derivat handlas mellan två parter och inte på en marknadsplats. OTC är en förkortning av engelskans "over the counter".

■ Referenser

- BIS och IOSCO (2012), CPSS-IOSCO Principles for financial market infrastructures, april 2012.
- BIS och IOSCO (2012), Recovery and resolution of financial market infrastructures, Consultative Report, juli 2012.
- BIS och IOSCO (2012), Principles for financial market infrastructures: disclosure framework and assessment methodology, december 2012.
- BIS och IOSCO (2013), Recovery for financial market infrastructures – consultative report.
- Ds 2013:71 Säkerheter och avräkningar – ett alternativt genomförande av två direktiv.
- ECB (2013), "Recommendations for the security of internet payments".
- Europaparlamentets och rådets direktiv 98/26/EG av den 19 maj 1998 om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper.
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.
- FSB (2011), Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions.
- FSB (2013), Press release: Meeting of the Financial stability Board in Basel on 24 June 2013, http://www.financialstabilityboard.org/press/pr_130625.pdf.
- National Bank of Belgium (2007), Financial Stability Review 2007, juni 2007.
- Riksbankslagen (1988), lag (1988:1385) om Sveriges riksbank.
- Sveriges riksbank (2012), Riksbankens övervakning av den finansiella infrastrukturen, maj 2012.
- Sveriges riksbank (2013), Riksbanken och finansiell stabilitet 2013, februari 2013.
- Sveriges riksbank (2013), Finansiell infrastruktur 2013, mars 2013.
- Sveriges riksbank (2013) Villkor för RIX och penningpolitiska instrument.
- Sveriges riksbank (2013), Yttrande om Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om förmedlingsavgifter för kortbaserade betalningstransaktioner.
- Sveriges riksbank (2013) dnr 2013-779-STA.
- Sveriges riksbank (2014) Utvärdering av Riksbankens och Finansinspektionens övervaknings- och tillsynsarbete av den finansiella infrastrukturen, mars 2014.
- Sveriges riksbank, webbplats www.riksbank.se.

■ Relevanta publikationer

Bergsten M. och Forss Sandahl J., (2013), "Algoritmisk handel på valutamarknaden", Penning- och valutapolitik 2013:1, Sveriges riksbank, mars 2013.

Eklund J., Sandström M. och Stenkula von Rosen J., (2012), "Derivatmarknaden står inför stora förändringar", Ekonomiska kommentarer nr 6 2012, Sveriges riksbank, december 2012.

Jansson T. och Segendorf B., (2012), "Kontanter eller kort. Hur bör vi betala?", Penning- och valutapolitik 2012:3, Sveriges riksbank, oktober 2012.

SOU 2013:6 (2013), Att förebygga och hantera finansiella kriser, januari 2013.

Sveriges riksbank (2012), Riksbankens övervakning av den finansiella infrastrukturen, maj 2012.

Sveriges riksbank (2012), Den svenska finansmarknaden 2013, augusti 2013.

Sveriges riksbank (2013), Finansiell infrastruktur 2013, mars 2013.

Sveriges riksbank (2013), Riksbanken och finansiell stabilitet 2013, februari 2013.

Sveriges riksbank (2013), Den svenska massbetalningsmarknaden, riksbanksstudier, juni 2013.

Sveriges riksbank (2014), Utvärdering av Riksbanken och Finansinspektionens övervaknings- och tillsynsarbete av den finansiella infrastrukturen, mars 2014.

Sveriges riksbank
103 37 Stockholm

Tel 08-787 00 00
Fax 08-21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se

